

Research Paper

The Entrepreneurial University Model Emphasizing Islamic Azad University Using Grounded Theory

Received: 98/10/4

Accepted: 99/3/24

PP: 69-88

Use your device to scan and read the article online

DOI:

10.30495/JEDU.2021.23664.4762

Keywords:

Entrepreneurship,
Entrepreneurship University,
Islamic Azad University.

Abstract

The purpose of this study was to present a model of entrepreneurship university with emphasis on Islamic Azad University with a qualitative approach using Grounded Theory (Systematic Design). In this design the categories are extracted in different ways and placed in a conceptual-theoretical format. Participants in this study were based on theoretical saturation principle and consisted of 20 experts and experts available in the field of Entrepreneurship University who were selected by purposeful and theoretical sampling. Data collection tools are semi-structured interviews. Data were analyzed using MAXQDA software in three stages of open, axial and selective coding. Validation of data was done by participant verification method. According to the research findings, dimensions and factors affecting Islamic Azad University of Entrepreneur in 6 categories including Entrepreneur University dimension with educational system sub-components, research system, creativity and innovation and income sources, causal conditions with academic leadership and management sub-components, Internationalization and organizational culture, then contextual conditions with sub-components of legal frameworks, relationship with industry, interaction with peripheral environment and economic issues, later factors interfering with sub-components of reward system and university position, then strategies with sub-components Human Resource Management, Innovation and Financing Infrastructure and Dynamic Dimension Modes and results were identified by sub-components of dynamics and adaptability, performance improvement, human capital and socio-economic development.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Extended Abstract

Given the fact that in the present and facing the challenges of globalization and the differences in business performance, the mere knowledge of a field of study is not enough for future occupational success, and the modern world problems cannot be most likely solved by the solutions used to be applied and there is a need to change attitudes and performance, it is required to establish strong universities ensuring an ideal path to face the future crises in the country and training people who think differently and creatively. While the existing universities train people with abilities to fill the numerous occupational gaps, and this is far from what is expected from the institutions (universities) that are considered to be the scientific centers of the country. Therefore, the present study aimed at presenting the entrepreneurial university model with emphasis on Islamic Azad University, using a qualitative approach and grounded theory (systematic design). According to the principle of theoretical saturation, the participants were 20 scholars and experts in the field of the entrepreneurial university, who were selected using a purposeful and theoretical sampling method. The data collection tool in this study was a semi-structured interview which took 60 minutes on average. The total time spent on interviews was 1200 minutes. The researcher conducted the interviews based on the principle of theoretical sensitivity, recording analytical notes, observing professional and ethical principles. To meet the professional ethics, the participants and research informants were asked for permission to record the interviews. The data were analyzed using MAXQDA in three stages: open coding, axial coding, and selective coding. The research evaluation criteria were investigated and confirmed by credibility (as the equivalent of internal validity in quantitative research), transferability (the equivalent of external validity in quantitative research), dependability (the equivalent of reliability), and confirmability (the equivalent of objectivity). To increase the possibility of data transferability, the researcher used two methods. The first method was dealt with an accurate description of data sets understudy during the collection data period, as well as an accurate and purposeful description of the research process and practices implemented, leading to dependability of the findings. The second method was using the theoretical coding approach investigating the credibility of the research besides its dependability and includes three stages of open coding, axial coding, and selective coding. Through these three stages, the researcher analyzed the symbols; the use of these two methods increased the transferability of the research (the confirmability of the research was

examined by discussing with counterparts (Ph.D. students)) so that the researcher conducted several interviews and obtained information about the different aspects of the central phenomenon, i.e. entrepreneurial university in this study, and to avoid biases caused by awareness and background of the research, She shared the issues discussed in the interviews with the counterparts and resolved the possible problems and shortcomings, thereby the confirmability of the research was examined. According to the findings, the dimensions and factors affecting the entrepreneurial Islamic Azad University were identified under six categories: the central phenomenon, i.e. the entrepreneurial university, (with the subthemes of the educational system, research system, creativity and innovation, and income resources), causal conditions (with the subthemes of leadership and university management, internationality and organizational culture), underlying conditions (with the subthemes of legal frames, connection with industry, interaction with the environment and economic issues), interfering factors (with the subthemes of the reward system and university position and status), strategies (with the subthemes of human resources management, infrastructures of innovation and finance), and outcomes and results (with the subthemes of dynamics and adaptation with the environment, performance improvement, human capital, and social and economic development). The results of the present study indicated that if the Islamic Azad University is to take a step to be an entrepreneur, it needs to select and organize a set of educational practices and activities within the entrepreneurship rules and framework in education to realize the learning-teaching process toward entrepreneurship and to apply training entrepreneurship in all aspects of designing the learning plan. The entrepreneur Islamic Azad University formulates the entrepreneurial research objectives to direct the university toward training graduates who are creative, innovative, adhere to ethical principles, and are socially responsible to start a business, earn income and invest in business development. The entrepreneur Islamic Azad University needs to communicate with international scientific figures and scholars to take advantage of their valuable ideas, in addition to performing international entrepreneurial activities. Regarding the university-industry relation, an effective and efficient communication, establishing joint research laboratories between the university and industry, establishing joint educational companies between the university and industry, as well as the proximity of the university and industry to exchange professional human force between the two institutions, including staff, professors, students, experts, and specialists, and carrying out joint

entrepreneurial research projects should be considered by the entrepreneur Islamic Azad University. Communication with the involved individuals is developed and their needs, interests, and ideas will be at the focus, making the university more efficient and competitive. Moreover, entrepreneurial and creative activities, as well as new inventions and innovations, are rewarded and the creative people are encouraged to perform innovative activities. It seems that rewards are better to be either monetary or non-monetary based on the characteristics of the participants in entrepreneurial activities. The geographical location of the university in terms of climatic conditions, proximity to industries, access to human resources and knowledge-based companies and science and technology parks, as well as access to legal organizations, etc. can affect entrepreneurship in Islamic Azad University. In an entrepreneur Islamic Azad University, the previous structures of recruitment and employment are changed to a distinct approach that seeks to achieve competitive advantage through the strategic arrangement of capable human resources with high commitment. The entrepreneurial activities lead to the financial independence of the university. Finding financial capacities without internal and external use and accelerating the speed of action to use these

opportunities and capacities can be mentioned as other outcomes of an entrepreneurial Islamic Azad University. Regarding economic outcomes, an increase in profitability, having the first rank in the development of products and earning money from its commercialization, new services, and processes and earning money from the sale of such services, as well as increasing the level of competitiveness can be considered. Economic development in turn leads to social and cultural development whose overflow benefits industrial and human societies, and the Islamic Azad University can fulfill its mission as a reference institution in the development of the society. Finally, it can be said that besides theoretical issues, the entrepreneur university emphasizes occupational skills, using business opportunities, and the need to get familiar with the realities and requirements of the labor market, motivating creative ideas and promoting the entrepreneurial spirit, and attracting investment to turn ideas into products and commercializing knowledge. Using the entrepreneurial Islamic Azad University model, this university can not only take steps for its survival, but also it can use the potentials of professors and students in knowledge-based companies and science and technology parks and help the society by its special income-expenditure financial management method.

مقاله پژوهشی

الگوی دانشگاه کارآفرین با تاکید بر دانشگاه آزاد اسلامی با استفاده از نظریه داده بنیاد

کاترین میرجوانی زنگنه^۱، نادر سلیمانی^{۲*}، حمید شفیع زاده^۳

۱. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران.
۲. دانشیار گروه مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمسار، گرمسار، ایران.
۳. دانشیار گروه مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمسار، گرمسار، ایران.

چکیده

این پژوهش با هدف ارائه الگوی دانشگاه کارآفرین با تاکید بر دانشگاه آزاد اسلامی و رویکرد کیفی و استفاده از روش نظریه داده بنیاد (طرح نظام مند) انجام شد. مشارکت کنندگان در این پژوهش بر اساس قاعده و اصل اشباع نظری شامل ۲۰ نفر از افراد صاحب نظر و خبرگان در حوزه دانشگاه کارآفرین بودند که با روش نمونه گیری هدفمند و نظری انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده ها مصاحبه نیمه ساختمند است. داده ها با استفاده از نرم افزار MAXQDA، در سه مرحله: کدگذاری باز، محوری و انتخابی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. اعتبار داده ها با استفاده از روش تأیید پذیری توسط مشارکت کنندگان صورت پذیرفت. بر اساس یافته های پژوهش، ابعاد و عوامل مؤثر بر دانشگاه آزاد اسلامی کارآفرین در ۶ طبقه شامل: پدیده محوری، دانشگاه کارآفرین (با زیرمولفه های نظام آموزشی، نظام پژوهشی، خلاقیت و نوآوری و منابع درآمدی)، بعد شرایط علی (با زیر مولفه های رهبری و مدیریت دانشگاهی، بین المللی شدن و فرهنگ سازمانی)، بعد شرایط زمینه ای (با زیرمولفه های چارچوب های قانونی، ارتباط با صنعت، تعامل با محیط پیرامونی و مسائل اقتصادی)، بعد عوامل مداخله گر (با زیرمولفه های سیستم پاداش و موقعیت و جایگاه دانشگاه)، بعد راهبردها (با زیرمولفه های مدیریت منابع انسانی، زیرساخت های نوآوری و تأمین مالی) و بعد پیامدها و نتایج (با زیرمولفه های پویایی و سازگاری با محیط، بهبود عملکرد، سرمایه انسانی و توسعه اجتماعی و اقتصادی) شناسایی گردید.

تاریخ دریافت: ۹۸/۶/۴

تاریخ پذیرش: ۹۹/۳/۲۴

شماره صفحات: ۶۹-۸۸

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.30495/JEDU.2021.23664.4762

واژه های کلیدی:

کارآفرینی، دانشگاه کارآفرین، الگو، دانشگاه آزاد اسلامی.

استاد: کاترین میرجوانی زنگنه، نادر سلیمانی، حمید شفیع زاده، الگوی دانشگاه کارآفرین با تاکید بر دانشگاه آزاد اسلامی با استفاده از نظریه داده بنیاد، دوماهنامه علمی - پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی. ۱۴۰۰؛ ۱۲ (۱): ۲۰-۱

* نویسنده مسئول: نادر سلیمانی

نشانی: دانشیار گروه مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمسار، گرمسار، ایران.

تلفن:

پست الکترونیکی: drnasoleimani@yahoo.com

مقدمه

اهمیت دانشگاه به قدر اهمیت آینده کشور است. مساله مهم و ماندگار و اساسی کشور، دانشگاه است (آیت الله خامنه ای، ۱۳۷۶). دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی هر جامعه، معرف بالاترین سطح از تفکر و علم آن جامعه محسوب می شوند و اصول جهان بینی و نظام اعتقادی و ارزشی جامعه را در خود متجلی می سازند و با تربیت متفکران و دانشمندان و مدیران آینده در جهت بخشیدن به حرکت های گوناگون فکری، اعتقادی، فرهنگی و سیاسی جامعه مؤثر واقع می شوند. به همین سبب دانشگاه های مختلف جهان، علاوه بر اشتراکات در اعتبار دانشگاه بودن، به دلیل تعلق به جوامعی با بینش ها و ارزش های مختلف، واجد خصوصیات هستند که آن ها را از یکدیگر متمایز می سازد (High Council of Cultural Revolution, 2013). تحقیقات نشان می دهد کشورهای دارنده دانشگاه های قدرتمند، ابرقدرت اقتصادی و صنعتی جهان هستند و این قدرت مدیون تولید علم و تجاری سازی دانش و فناوری توسط دانشگاه ها و مراکز علمی تحقیقاتی است. در صورت نیل دانشگاه های کشور به سمت دانشگاه نسل سوم، می توان، پیشرفت اقتصادی و به تبع آن، تحولات شگرف سیاسی، نظامی، اجتماعی، فرهنگی و غیره را، نوید داد. این پیشرفت کشور را به نقطه اعتلای ارزش های ایرانی اسلامی سوق می دهد؛ نباید فراموش کرد دانشگاه کارآفرین قبل از هر چیز یک ساختار و فرهنگ و مسیری ایده ال محسوب می شود و ناچاریم جهت بقا در آن حرکت کنیم و در غیر این صورت بحران های زیادی را در آینده کشور مشاهده خواهیم کرد (Alizadeh majd et al, 2018). به جرأت می توان گفت؛ پیشرفت فناوری، تحولات پرشتاب اقتصادی، صنعتی و فرهنگی در دنیا و نیاز کشور به تقویت ساختارهای دانایی محور و تولید ثروت از دانش، حاکی از ضرورت توجه دانشگاه ها به تربیت آموزش دانش آموختگانی کارآفرین است که دارای مهارت راه اندازی کسب و کار باشند، بنابراین رسالت و نقش مهم دانشگاه ها در تربیت نیروی کارآمد و بالنده برای جامعه، نگاه دانشگاه ها را از رسالت های صرفاً آموزش و پژوهش به این مهم معطوف می دارد. لذا تبدیل دانشگاه ها از دانشگاه نسل اول (آموزشی) و نسل دوم (پژوهشی) به دانشگاه نسل سوم (کارآفرین) نه تنها ضرورت تلقی می شود، بلکه عدم توجه به این مساله پیامدهای ناگواری در پی خواهد داشت (Ghoraishi khorasgani, 2019). یکی از مظاهر اصلی کارآفرینی در سطح جوامع، دانشگاه است. دانشگاه های طراز اول جهان، دانشگاه هایی کارآفرینند. کارآفرینی در دانشگاه ها، پیش نیاز ورود جدی و پایا در

حوزه اقتصاد دانش بنیان است. تاکنون ضرورت ورود آموزش عالی کشور به گفتمان کارآفرینی از منظر اقتصاد مقاومتی در گفتارهای فراوانی مورد توجه قرار گرفته است (Khaki Sedigh, 2018). انتقال از یک جامعه مدرن به پسامدرن اهمیت انطباق دانشگاه با محیط و ضرورت مهندسی مجدد ساختار سازمانی، نقش ها و کارکردهای آموزش عالی را مورد تأکید قرار داده است، تا دانشگاه بتواند در توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور مشارکت کند (Etzkowitz & et al, 2012). موفقیت آینده دانشگاهها وابسته به توان پاسخگویی آن ها در مقابل تغییر و تحولات است. لذا به منظور شناخت و تأمین نیازهای آینده لازم است تا رهبران و سیاستگذاران دانشگاهها تغییرات عمیق و وسیعی در رسالت و اهداف خود ایجاد نمایند و دانشگاه را با شیوه های نو و متفاوت، اداره کنند تا امکان بقاء و رشد دانشگاه ها مقدر گردد. تجارب کشورهای توسعه یافته نشان می دهد؛ کارآفرینی برای توسعه کشورها، مناطق و همچنین بخش های مختلف صنعت ضروری است (azizi & azizi, 2017). سیاست های پژوهشی دولت ها در جوامع توسعه یافته به شدت بر همکاری بین دانشگاه ها و صنایع به عنوان یک ابزار کلیدی دولتی برای پرورش نوآوری در جوامع خود تأکید دارند. بر این اساس، همکاری بین صنعت، دانشگاه و دولت، برای ارتقای نظام ملی نوآوری لازم است و از میان این سه عامل، دانشگاه، به دلیل داشتن رسالت جدیدترین دانش ها و فنون، نقش پررنگ تری، از سه بخش دیگر برعهده دارد و از آن جا که در جوامع امروزی، نوآوری به عاملی برای بقا تبدیل شده، بنابراین مأموریت دانشگاه در بستر زمان، دچار تحول شده و به سوی مشارکت در پارادایم کارآفرینانه در حال حرکت است (Behzadi et al, 2014). در واقع تعامل میان موسسات تحقیقاتی از جمله دانشگاه و صنعت به عنوان یک ابزار استراتژیک برای نوآوری ملی و منطقه ای و رشد اقتصادی محسوب می شود. این در حالی است که امروزه فاصله قابل توجهی بین پتانسیل علمی کشور با نیازهای بخش صنعت وجود دارد و باید شکاف موجود با تعامل بیشتر صنایع و مراکز علمی پر شود. در حال حاضر، دانشگاه های کشور، به طور عمده بر انتقال دانش تأکید دارد. در کشورهای توسعه یافته، ارتباط مستمر و پویای صنعت و دانشگاه سیکل مثبتی را به وجود آورده و از طریق آن، این دو نهاد به توسعه و رشد همدیگر کمک می کنند، ولی در کشورهای توسعه نیافته ای مانند ایران، این ارتباط وجود ندارد (Rast et al, 2012). رشد فزاینده دانشجویان، فشار عمده ای جهت رقابت با انواع دیگر نظام آموزشی به وجود آورده است؛ این موضوع با سایر بخش های اجتماعی

و اقتصادی، نیز ارتباط می یابد؛ از یک طرف، به منظور تصاحب منابع بیش تر، و از سوی دیگر کاهش منابع مالی دولت، به همراه فشار مستمر از سوی دانشجویان متقاضی اشتغال، دانشگاه را ملزم به پاسخ گویی بیش تر می کند. از جهت دیگر، افزایش تعداد دانشجویان کشور طی چند دهه اخیر وحجم بالای تقاضای تحصیلی نسبت به بازار کار، برای دانش آموختگان، نکته ای است که مسوولان و صاحب نظران را نه تنها در کشورهای در حال توسعه بلکه در کشورهای توسعه یافته نیز به نوعی درگیر مشکلات ناشی از آن کرده است. با نگاهی به افزایش تعداد دانش آموختگانی که بدون برآورد دقیق از نیازهای بازار کار با تخصص های نه چندان کاربردی در عمل، به عرصه اشتغال چشم دوخته اند، می توان دریافت که عدم سیاست گذاری مناسب و برنامه ریزی منسجم در نظام آموزشی کل کشور مهم ترین علت بروز چنین بحرانی است (Khosravipoor & Zangeneh, 2019).

واقعیت این است که امروزه در کشور، هر دو نظام آموزش و پرورش و نظام آموزش عالی از عدم تناسب برنامه های درسی و آموزشی با تقاضاهای اجتماعی رنج می برند (Msrt, 2015). این مساله به افزایش نرخ بیکاری در جامعه منجر شده است. به طوری که بیکاری به یکی از بزرگ ترین چالش های ملی در کشور تبدیل شده است. بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵، تعداد کل بیکاران کشور، ۳۲۵۸۰۰۰ نفر بوده و از این تعداد ۱۱۸۵۲۹۴ نفر، بیکاران، تحصیلات دانشگاهی داشته و به تفکیک مقطع تحصیلی شامل: ۲۲۴۰۰۰ نفر فوق دیپلم، ۷۹۷۰۰۰ نفر لیسانس، ۱۵۸۰۰۰ نفر فوق لیسانس و دکتری تخصصی و ۵۱۷۵ نفر دکتری حرفه ای اند. یعنی ۳۶ درصد بیکاران، فارغ التحصیل دانشگاه هستند. این در حالی است که در تابستان ۱۳۹۸ سهم جمعیت بیکار فارغ التحصیل آموزش عالی از کل بیکاران ۴۳٫۸ درصد بوده است. بررسی تغییرات این شاخص نشان می دهد؛ نسبت به فصل مشابه سال قبل ۴٫۳ درصد افزایش داشته است (Statistical Center of Iran, 2019). این آمار قابل تأمل یعنی، دانش و مهارت های مورد نیاز در مشاغل کنونی و آتی در حال تغییر بوده و در نتیجه سیستم آموزشی در همه سطوح باید به این چالش های جدید پاسخ داده و با آن سازگار شود. با توجه به شرایط اقتصادی پویا که از تغییرات عمیق و سریع نشات گرفته است، مؤسسات آموزش عالی دیگر نمی توانند مهارت ها و دانش مورد نیاز برای انجام وظایف زندگی حرفه ای را در اختیار دانشجویان خود قرار دهند. دانش و مهارت های مورد نیاز برای

عملکرد موثر در دنیای پیچیده کنونی دائماً در حال تغییر است. در عصر اطلاعات، صنایع نیز دارای نیازهای پویا هستند (Dolphin, 2015). از این رو اشتغالزایی و کارآفرینی باید در کانون سیاستگذاری ها و برنامه ریزی های ملی قرار گیرد. از نظر بسیاری از صاحب نظران، نوآوری و کارآفرینی موتور محرک تغییرات اجتماعی بوده و حیات اجتماعی، زاینده در تخریب سازنده و جایگزینی سیاست ها، برنامه ها و بنیادهای کهنه، منسوخ شده و بی بازده است و کجروی های ناشی از آن ها با سیاست ها، بنیان ها و نهادهای نوین مغایرت دارد. به اعتقاد دراکر، همه چیز باید منجر به کار شود، در غیر این صورت اصولاً اتفاقی نیفتاده است (Mahdi, 2016). در سال های اخیر، کارآفرینی به منبع اصلی اشتغال زایی بدل شده است و منجر به رشد اقتصادی و رفاه ملی گشته است (Toma et al, 2013). مشاغل جدیدی که در آینده ایجاد می شوند نیازمند افرادی با مهارت های کارآفرینی، علمی، خلاقیت و هیجانی هستند (Greco & Denes, 2017). نگاهی به تاریخچه ارتباط دانشگاه و صنعت در ایران نشان می دهد؛ نخست شکل گیری این ارتباط در گذر زمان به طور اصولی پایه ریزی نشده و زیربنای اساسی برای آن صورت نگرفته است. و سپس محتوا و سمت و سوی این ارتباط به درستی انجام نیافته و هدفمند نبوده است. اما در کشورهایی که ارتباط دوسویه دانشگاه و صنعت در آن ها نمایان است؛ این ارتباط از ابتدا به درستی پی افکنده شده و به صورت ساختاری پیش رفته درآمده است. (Fayez & Shahabi, 2010). هم زمان با پیشرفت جوامع از سنتی به صنعتی و جوامع اطلاعاتی، نقش دانشگاه ها نیز تغییر یافته و دانشگاه ها از یک انتقال دهنده دانش صرف به منبع قدرت ملت ها در تولید دانش و فناوری تبدیل شده اند. محققان، دانشگاه های آینده را، سازمانی برای پرورش خلاقیت و نوآوری می دانند به طوری که دانشگاه ها در سال ۲۰۵۰ ساختار و قالب هایی خواهند داشت که خلاقیت و نوآوری را بیشینه می نمایند و ممکن است بسیار متفاوت از دانشگاه هایی باشند که ما امروزه می شناسیم. خلاقیت و نوآوری که محققان از آن به عنوان خصیصه دانشگاه های آینده یاد می کنند، امروزه در قالب تربیت دانشجویان کارآفرین و دانشگاه کارآفرین دنبال می شود. دانشگاه کارآفرین دانشگاهی است که هم زمان با تأکید بر تولید علم و گسترش مرزهای دانش بشری نسبت به نیازهای آموزشی، پژوهشی و خدمات مشاوره ای تخصصی محیط حساس است و از طریق ایجاد خلاقیت و شیوه های تفکر هوشمندانه، ضمن پاسخگویی سریع و دقیق به نیازهای

پژوهش‌های بنیادی و کاربردی، دفاتر انتقال فناوری و دانش، و پشتیبانی از نوآوران بازتعریف می‌کند. هدف از فعالیت‌های جدید دانشگاه کارآفرین، سرعت بخشیدن به فرایند تبدیل پژوهش‌های بنیادی به پروژه‌های کاربردی و تجاری سازی آنهاست (Aminbeidokhti, 2018). دانشگاه کارآفرین مکانی است که مشاغل جدید در آن خلق می‌شوند. این مراکز از افراد کارآفرین حمایت می‌کنند. این حمایت شامل حمایت‌های آموزشی، مالی و بازاریابی است. در نتیجه کارآفرینان امکان دسترسی به کتابخانه‌ها، آزمایشگاه‌ها و غیره را پیدا کنند. در چنین دانشگاه‌هایی برای سرمایه‌گذاران امکاناتی فراهم می‌شود تا مشکلات آنها را پیش‌بینی کرده و از فرصت‌های به دست آمده استفاده کنند و بدین ترتیب تجربه‌ای ارزشمند در حیطه مالی و بازاریابی کسب کنند. شرکت‌های صنعتی که با یک دانشگاه کارآفرین در ارتباط باشند از مزایای فناوری آن بهره‌مندی می‌جویند (Halilim et al, 2017). صنعت برای تولید محصولات با فرآیند فناوری جدیدتر به دنبال ایده‌های جدید خارج از مرزهای سازمانی خود هستند. از طرف دیگر همکاری با دانشگاه به صنعت اجازه می‌دهد تا با کسب معلومات نو، کیفیت محصولات خود را ارتقاء بخشند و در رقابت با رقبای آنها پیشی گیرند (Hansen & Welo, 2017). مسیر توسعه دانشگاه به سوی کارآفرین شدن دارای ۳ مرحله است. در فاز اولیه (دانشگاه کارآفرین یک) نهاد دانشگاه دیدگاهی استراتژیک از جهت موردنظر خود پیدا می‌کند و توانایی تعیین اولویت‌های خود را به طور معمول با مذاکره با ارائه‌دهندگان منابع، به دست می‌آورد. در فاز دوم (دانشگاه کارآفرین دو) نهاد دانشگاهی با فعالیتهای دانشکده‌ها، کارکنان و دانشجویان خود نقشی فعال در تجاری سازی سرمایه فکری ایفا می‌کند. در فاز سوم (دانشگاه کارآفرین سه) نهاد دانشگاهی در افزایش اثربخشی محیط نوآورانه خود، اغلب از طریق همکاری با صنعت و دولت، گامی اساسی برمی‌دارد (Etzkowitz, 2004). یک دانشگاه کارآفرین باید دو وظیفه را عهده‌دار شود: اول باید کارآفرینان آینده (افراد) که برای خود کسب و کار ایجاد خواهند کرد) را آموزش دهد و نیز روحیه کارآفرینی در دانشجویان را در تمام زمینه‌های مورد مطالعه گسترش دهد. دوم خود دانشگاه کارآفرین نیز به شیوه کارآفرینانه عمل نماید. مراکز رشد تجاری و پارک‌های فناوری و دیگر مراکز کارآفرینانه را سازماندهی کند و دانشجویان را در این سازمانها دخیل کند و از این طریق به دانشجویان و فارغ‌التحصیلان در راه اندازی کسب و کار کمک

افراد، کمک می‌کند تا توانایی تعریف، فرموله کردن و برطرف ساختن مشکلات جامعه به صورت مستقل یا گروهی تحقق یابد و زمینه برای توسعه پایدار کشور آماده گردد (Vatankhah & Rezai Moghadam, 2015). با روند تحولات ملی و بین‌المللی و گذار از جامعه صنعتی به جامعه دانشی، اتخاذ راهبردهای اثربخش برای استفاده از ارزش‌ها و فرصت‌های جدید در دانشگاه‌ها ضروری است. باید الگوهای آموزش و پژوهش در نظام دانشگاهی متحول شده و مهارت‌ها و توانایی‌های جامعه دانشگاهی (دانشجویان، دانش‌آموختگان، اعضای هیئت علمی، مدیران و کارکنان) نوآوری و کارآفرینی ارتقاء یابد (Mahdi, 2016). در واقع می‌توان گفت: امروزه یکی از چالش‌های فراروی دانشگاه‌های هزاره‌ی جدید مفهوم دانشگاه نو و شناسایی ویژگی‌های اساسی این نوع دانشگاه‌ها است. آن‌چه تا به حال متخصصان آموزش عالی جهان پیرامون تحلیل چشم‌انداز دانشگاه‌ها در قرن بیست و یکم به دست داده‌اند، بیانگر قطعیت گذر از دانشگاه سنتی و ورود به نظام متمایز از ساختار و محتوای دانشگاه‌هاست. (Hashemi et al, 2018). در واقع کارآفرین شدن دانشگاه‌ها دومین انقلاب در مأموریت دانشگاه‌ها به شمار می‌رود (Yadollahi Farsi et al, 2012). و به تدریج دانشگاه‌ها تغییر نقش دادند و به سوی کارآفرینی روی آوردند. (Etzkowitz & et al, 2000). نظریه دانشگاه کارآفرین یکی از مدل‌های مطرح شده برای تبیین نقش جدید دانشگاه‌ها با ویژگی مهم تعامل گسترده‌تر با جامعه است. بر اساس این نظریه، برخی از نظام‌های آموزش عالی با ایجاد تغییراتی در برنامه‌های خود، با توسعه اقتصادی و بازار کار هماهنگ می‌شوند و با اجرای طرح‌های کارآفرینی در دانشگاه، فارغ‌التحصیلان نوآور و خلاق تربیت می‌کنند. این تحولات مقدمه شکل‌گیری دانشگاه کارآفرین شده است. کارآفرینی دانشگاهی از منظر مفهومی هرگونه برنامه و تلاش برای ارتقای قابلیت‌های خلاقیت و کارآفرینی در دانشجویان و افزایش توانمندی‌های مدرسان در زمینه آموزش کارآفرینانه درس‌های تخصصی خود و تجاری سازی نتایج پروژه‌ها و تحقیقات دانشگاهی تلقی می‌شود. دانشگاه کارآفرین نقش اساسی را در نوآوری صنعتی و توسعه فناوری و در نتیجه اشتغال‌زایی و رفاه ایفا می‌کند، لذا رویکرد حاکم بر فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی، رویکردی نیازگرا در تعامل با سازمان‌های پیرامونی دانشگاه می‌باشد (Khosravipoor & Zangeneh, 2019). دانشگاه کارآفرین، نقش‌های سنتی دانشگاه را در جامعه به عنوان مولد دانش از راه

نماید (Schulte, 2004). کشورهای بزرگ صنعتی، که فاتحان این عرصه‌اند، بهره‌وری از منابع و سرمایه‌ها را سرلوحه کار خود قرار داده‌اند و در پرتو وجود افراد تحصیلکرده و متخصص، چرخ‌های رشد و توسعه را به حرکت درآورده و به نوآوری‌هایی دست یافته‌اند. دسترسی به این نوآوری‌ها، که اقتصاد کشورهای توسعه یافته را احیا کرده است، با اندیشمندان و صاحب‌نظران حوزه فعالیت‌های اقتصادی و کارآفرینی در ارتباط است. در دنیای رقابتی مبتنی بر دانایی امروز، توجه به کارآفرینی یکی از دغدغه‌های مهم نهادها و مراکز مختلف از جمله دانشگاه‌ها در سراسر دنیاست به طوری که با تغییر و تحول در قوانین و مقررات و نیازهای بازار کار با هدف دستیابی به اقتصاد پیشرفته، نظام‌های آموزش عالی نیز می‌کوشند با ایجاد تغییراتی در برنامه‌های خود، با توسعه اقتصادی و بازار کار هماهنگ شوند و با اجرای طرح کارآفرینی در دانشگاه‌ها، دانشجویانی تربیت نمایند که قادر باشند پس از دانش‌آموختگی، شغل جدیدی همراه با نوآوری و خلاقیت ایجاد کنند. این تحولات مقدمه شکل‌گیری محتوایی دانشگاه‌های آینده در جهان، تحت عنوان دانشگاه کارآفرین، شده است. گفتنی است کارآفرینی روز به روز بیشتر تبدیل به بخش جدایی‌ناپذیر توسعه جهانی می‌شود و باید تبدیل به یک انتخاب معقول و بدیهی شود. برای مواجهه با رقابت سخت در بازار کار، دانشجویان باید روش جدیدی بیابند که به کارگیری کارآفرینی یک راه تأثیر گذار و چالش برانگیز است. شاید دانشجویان به خوبی مفهوم کارآفرینی را درک نکنند. توسعه مهارت‌های کارآفرینی و روحیه کارآفرینی دانشجویان باید به یک هدف اساسی در آموزش عالی تبدیل شود (Vatankhah & Rezai Moghadam, 2015). بر اساس جدیدترین آمارهای مسوولان دانشگاه آزاد اسلامی، ۷ هزار رشته محل داوطلب ندارد و چیزی حدود ۵۰۰ هزار صندلی واحدهای دانشگاهی خالی مانده است. نیم میلیون ظرفیت خالی رقمی نیست که بشود به راحتی از کنار آن عبور کرد. حال با توجه به این نکته که تمام هزینه‌های دانشگاه از محل شهریه دانشجویان تأمین می‌شود، شاید بتوان گفت که طی ۱۰ سال آینده اگر دانشگاه آزاد همین منوال را در پیش بگیرد (وابستگی به شهریه)، ورشکسته خواهد شد (Abdoli, 2018). اگر چه در سالهای اخیر جسته و گریخته، اقداماتی در زمینه تغییر رویکرد این دانشگاه و کاهش وابستگی به شهریه دانشجویی انجام شده، اما مشکلات کنونی دانشگاه نشان از عدم کارایی این اقدامات و نیاز به تغییرات است. آن چه مشخص است، رهایی از مشکل کمبود منابع مالی که بزرگ‌ترین چالش

کنونی این دانشگاه است، نیازمند تغییر نگاه سنتی درآمدزایی در این دانشگاه و تغییر راهبردهای اقتصادی است. کاهش وابستگی دانشگاه به شهریه دانشجویان با انجام فعالیت‌های پژوهشی، کارآفرینی و تجاری سازی محصولات دانش بنیان امکانپذیر است و باید در این زمینه گام برداشت (Jamshidian, 2018). پژوهش حاضر با هدف ارایه الگوی دانشگاه کارآفرین با تأکید بر دانشگاه آزاد اسلامی انجام شد. بر اساس هدف مذکور و رویکرد نظریه داده بنیاد، سوالات پژوهش عبارتند از: (۱) ابعاد دانشگاه کارآفرین (پدیده مرکزی، شرایط علی، عوامل مداخله گر، شرایط زمینه‌ای، راهبردها، و پیامدهای) کدامند؟ (۲) چه تبیینی از این ابعاد برای دانشگاه کارآفرین می‌توان ارایه داد؟ نتایج پژوهشی تحت عنوان "پیامدهای بی‌توجهی به تبدیل دانشگاه‌ها به دانشگاه‌های کارآفرین" حاکی از آن است که در مجموع ۵ دسته پیامد کلی نتیجه بی‌توجهی به تبدیل دانشگاه‌ها به دانشگاه کارآفرین است که شامل پیامدهای اجتماعی (از جمله افزایش بیکاری، عدم تناسب آموخته‌ها با نیازهای بازار کار، عدم پیشرفت جامعه و فقدان خلاقیت و نوآوری)، پیامدهای اقتصادی (از جمله عدم توسعه پایدار اقتصادی، عدم رونق مشاغل کارآفرینی، اتلاف منابع مالی و وابستگی اقتصادی)، پیامدهای سیاسی (از جمله افزایش تهدید و تحریم کشور)، پیامدهای فرهنگی (از جمله عدم قدرت رقابت با دانشگاه‌های دنیا) و پیامدهای بین‌المللی (از جمله عدم قدرت رقابت با بازارهای جهانی) است. بر اساس یافته‌های پژوهش، داشتن نگاه کلیشه‌ای و اعتقاد صرف به کارکرد سنتی دانشگاه یعنی آموزش و پژوهش، منجر به تربیت نیروی انسانی غیرکارآمد و فاقد خلاقیت و نوآوری و افزایش فارغ التحصیلان بیکار غیراثربخش خواهد بود (Ghoraishi khorasgani et al, 2019). نتایج پژوهشی تحت عنوان "ارائه مدل عوامل موثر بر کارآفرینی دانشگاهی در دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان مازندران" که در سال ۹۷ انجام شد، نشان داد که سه عامل سازمانی، محیطی و فردی کارآفرینی دانشگاهی را تبیین می‌نمایند. این سه عامل به ترتیب با بار عاملی ۰.۷۹ (سازمانی)، ۰.۶۵ (محیطی) و ۰.۷۳ (فردی) بیشترین توانایی را در تبیین کارآفرینی دانشگاهی داشتند و در مجموع توانستند ۷۴.۱۲ درصد از کل واریانس کارآفرینی دانشگاهی را تبیین کنند. (عامل سازمانی) دارای شش مقوله نهادینه کردن فرهنگ کارآفرینی، زیرساخت‌ها و فرایندها، تشکیل مراکز بازاریابی، تحول کارآفرینی در دانشگاه، ارتقاء آموزش دانشگاهی و تغییرات مدیریتی است، (عامل محیطی) دارای پنج مقوله فشارهای بیرونی، قوانین کسب و کار، ارتباط صنعت با

پژوهشی تحت عنوان "مزایای آموزش و پرورش کارآفرینی برای دانشجویان مهندسی" دو مدل کارآفرینی، آهنربا^۲ و تابشی^۳ را مورد تجزیه و تحلیل قرار دادند. هر دو مدل توسط استریتز^۴ و همکاران معرفی شده اند. مدل آهنربا به احتمال بیشتری در مؤسسات آموزش عالی که کارآفرینی را نوعی رشته جدی خارج از تجارت یا رشته های مهندسی نمی دانند کاربرد دارد. مدل تابشی مدلی شامل: کلیه سهامداران و ذی نفعان حوزه های سیاست، دانشگاه و امور مالی است. نتایج این پژوهش ایجاد ذهنیت کارآفرینی یا گذار به سمت خوداشتغالی را به عنوان یکی از مهمترین اجزای رشد و توسعه اقتصادی معرفی کردند؛ این روند در آینده نیز ادامه خواهد داشت. برای تسهیل و ایجاد ذهنیت کارآفرینی و تشویق افراد به خوداشتغالی، وجود زیرساختهای اساسی اهمیت مضاعف دارد. برخورداری از فرهنگ آغاز فعالیت اقتصادی یکی از مهم ترین ابعاد این زیرساختار بوده و دانشجویان را به ریسک پذیری جهت آغاز کسب و کار تجاری تشویق کرده و با انگیزه می سازد. در پژوهشی که در سال ۲۰۱۴ در دانشگاه ام آی تی تحت عنوان "ایجاد اکوسیستم های دانشگاه کارآفرین به عمل آمده؛ شواهدی از رهبران جهانی در حال ظهور" این مؤلفه ها در قالب سه جزء آورده شده اند؛ جزء اول: تعامل دانشگاه با جامعه عمومی و توجه به جوامع پر جمعیت منطقه ای؛ جزء دوم شامل: تقویت صنعت، بودجه پژوهش و صدور مجوز برای تکنولوژی های خاص و متعلق به دانشگاه؛ جزء سوم شامل: دستور کار معکوس در سیاست، مأموریت ها، تخصیص بودجه، انگیزه ها و برنامه درسی (Graham, 2014). گوئررو و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهش خود تجارب و چالش های دانشگاه کارآفرین را در خاورمیانه بررسی کرده اند و بر دو دانشگاه شناخته شده در ایران یعنی دانشگاه تهران به عنوان یک دانشگاه جامع و دانشگاه صنعتی شریف به عنوان یک دانشگاه فنی تمرکز کرده اند. آن ها طبق مدل عوامل محیطی و درونی نتیجه گرفتند دانشگاه های فنی در زمینه فعالیت های کارآفرینی به نتایج بهتری رسیده اند و دانشگاه های جامع در زمینه آموزش و پژوهش به نتایج بهتری دست یافته اند. (Guerrero et al, 2014). البته پژوهشگر معتقد است تمرکز صرف روی دو دانشگاه که از طرفی جزو برترین دانشگاه های کشور هستند و بررسی این دو دانشگاه کمک زیادی به مبحث کارآفرینی و ارائه تجارب و چالش های دانشگاه کارآفرین نمی کند.

دانشگاه، اطلاع رسانی و آگاهی بخشی و فرهنگ کارآفرینی در جامعه و (عامل فردی) دارای سه مقوله ویژگی های فردی دانشجویان، پرورش و ویژگی های کارآفرینی و دسترسی به منابع است. این پژوهش مهمترین چالش را، ایجاد فرصت شغلی برای جوانان معرفی کرده و این مسئولیت در حال حاضر، بر عهده دانشگاه ها است و باید با توجه به مقتضیات کنونی و آتی کشور در جهت ایجاد سیستم های مطالعاتی و تدوین برنامه های مناسب کارآفرینی باشند تا بتوانند کارآفرینی را نهادینه کنند (ساغری و همکاران، ۱۳۹۷). یافته های پژوهشی تحت عنوان "دانشگاه کارآفرین (مفهوم، ضرورت و چالش ها" که در سال ۹۷ انجام شد، روند نهادینه سازی کارآفرینی در دانشگاه بیانگر آن است که این روند در ایران بسیار کند است و در مسیر خود با موانع بسیار زیادی روبرو است. عدم ارتباط مناسب دانشگاه ها با صنعت، توجه صرف به امر آموزش در دانشگاه، نبود زیر ساخت های لازم برای توسعه کارآفرینی، عدم آشنایی اعضاء دانشگاه با فرآیند کارآفرینی، عدم ایجاد یا گسترش مراکز کارآفرینی در دانشگاه ها و نبود تدریس خلاقانه از جمله این موانع و مشکلات ذکر شده است. هم چنین بر اساس بررسی به عمل آمده می توان با کاهش شیوه نامه ها و دستورالعمل های تهاجمی و آینده نگر، اجرای برنامه های جامع آموزشی و ترویجی کارآفرینی از نظر کیفی و دوره های بیشتر از نظر کمی، برگزاری کارگاه های آموزشی با موضوع تجربه های افراد کارآفرین، تشویق دانشجویان به انجام فعالیت های کارآفرینی، بهره گیری از تجارب کشورهای موفق در زمینه آموزش کارآفرینی به منظور گذر دانشجویان آموزش عالی از کارجویی به کارآفرینی و بهبود زیرساخت ها و فرایندها که در نهایت به روند نهادینه سازی کارآفرینی در دانشگاه ها کمک می کند (Khosravipoor & Zangeneh, 2019). نتایج پژوهشی تحت عنوان "ارائه مدلی برای ایجاد دانشگاه کارآفرین مبتنی بر تکنیک های آینده نگاری و تولید علم در نظام آموزشی" نشان داد؛ ابعاد و مؤلفه های دانشگاه کارآفرین در نظام آموزشی ایران به ترتیب افعال سازمانی، نگرش فردی، انعطاف پذیری، پاداش، رهبری کارآفرین و فرهنگ کارآفرین است. مدل نهایی این پژوهش برای ایجاد دانشگاه کارآفرین مبتنی بر آینده نگری و تولید علم در نظام آموزشی ایران با شاخص های برآزش و ضرایب استاندارد تأیید شد (Fadaye et al, 2018). گریکو و دنیز در سال ۲۰۱۷ در

^۲Streeter, J.P.^۳MIT University^۴Indicators fitting^۵Magnet model^۶Radiant model

موضوع نهادینه کردن کارآفرین شدن دانشگاه آزاد اسلامی، با هدف ارایه الگوی دانشگاه کارآفرین با تأکید بر دانشگاه آزاد اسلامی انجام شده است. بر اساس هدف مذکور و رویکرد نظریه داده بنیاد پرسش های تحقیق عبارتند از: ابعاد دانشگاه کارآفرین (پدیده مرکزی، شرایط علی، عوامل مداخله گر، شرایط زمینه ای، راهبردها، و پیامدهای) کدامند؟ و چه تبیینی از این ابعاد برای دانشگاه کارآفرین می توان ارایه داد؟ ابعاد و مولفه های مستخرج از یافته های پژوهش، شش بعد پدیده محوری (دانشگاه کارآفرین)، شرایط زمینه ای، شرایط علی، شرایط مداخله گر، راهبردها و پیامدها را شناسایی و تعیین کردند.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از منظر هدف کاربردی و از منظر رویکرد کیفی و به روش نظریه زمینه ای^۱ (داده بنیاد/نظریه مبنایی) جای می گیرد. چون پژوهش های کیفی مبتنی بر نظریه تفسیری به دنبال درک و تفهیم شهودی و خلاقانه پدیده تحت مطالعه هستند و بر واقعیت های ظهور یابنده و چندگانه تأکید می ورزند (بازرگان، ۱۳۹۵). این پژوهش نیز برای مطالعه ادراکات متخصصان دانشگاهی، در زمره تحقیقات کیفی قرار می گیرد. کارآفرینی از جمله پدیده هایی است که در نظام آموزش عالی و زمینه های دانشگاهی امکان رشد دارد، ولی چگونگی جوانه زدن و توسعه آن متأثر از دیدگاه های سیاسی، علمی، اجتماعی و فرهنگی است. لذا استفاده از روش نظریه داده بنیاد تصویری طبیعی و واقع گرایانه- تر از داده ها به دست می دهد. مشارکت کنندگان در این پژوهش براساس روش نمونه گیری نظری شامل خبرگان و صاحب نظران حوزه دانشگاه کارآفرین بودند که براساس اصل و قاعده اشباع نظری به تعداد ۲۰ نفر انتخاب گردیدند. از بین اعضای هیأت علمی دانشگاه های دولتی و دانشگاه های آزاد اسلامی به عنوان خبرگان آگاه انتخاب شدند تا از نظرات مشارکت کنندگان در استخراج کدها و مقولات زیربنایی نظریه داده بنیاد بهره مند شوند. ویژگی خاص مشارکت کنندگان برای شرکت در مصاحبه، خبرگی (مطلع بودن) و درگیری مستقیم در بحث موضوع پژوهش یعنی دانشگاه کارآفرین به ویژه کارآفرینی در دانشگاه آزاد اسلامی مدنظر واقع شد. از این رو اعضای هیأت علمی که به نوعی در بحث دانشگاه کارآفرین مطلع کلیدی محسوب می شدند (انجام و درگیر بودن در پروژه های کارآفرینی مشترک دانشگاه و صنعت، دارا بودن سابقه کارآفرینی در دانشگاه، دارا بودن پست های کلیدی مرتبط با

شاید اگر این پژوهشگران (گوئرو و همکاران)، پژوهش خود را مبنی بر مقایسه تجربیات کارآفرینی دانشگاه های دولتی ایران و دانشگاه های کارآفرین برتر جهان تنظیم می کردند؛ نتایج پژوهشی تجارب و چالش های دانشگاه کارآفرین بهتر نمود پیدا می کرد. هینریچ و همکاران (۲۰۱۴) در مقاله ای با عنوان "تضمین کیفیت در جهت دهی حرفه ای از طریق آموزش کارآفرینی" الزامات اصلاحی آموزش کارآفرینی را مدنظر قرار دادند. در این مقاله، نقش و وظیفه جهت دهی حرفه ای در کشور آلمان تشریح شده است. بنا بر پیشنهاد آنها، در آموزش کارآفرینی، ترکیب جنبه اجتماعی در کنار محتوای کاری و حرفه ای، کمک شایانی به اجرای موفق و تحقق رقابت می کند. هدف این آموزش تلفیقی، تقویت مهارت، دانش و نگرش دانشجویان است تا وظایف شغلی خود را به طور مطلوب تر انجام دهند. این پیشنهاد کاربردی بر اساس زیربنای آموزشی کارآفرینی کشور آلمان و متناسب با ویژگی ها و مؤلفه های درونی تضمین کیفیت است که همین مساله، تعمیم آن به کشورهای دیگر را با مشکل مواجه می کند. ویژگی مهم آموزش کارآفرینی در آلمان که می تواند درس های مهمی برای کشور ما داشته باشد، تأکید بر زمینه گرایی و بافت اجتماعی در آموزش کارآفرینی و بنابراین تأکید بر برنامه درسی کارآفرینی زمینه محور تلفیقی است (Hinrich et al, 2014). پژوهش دیگری در سال ۲۰۱۲ تحت عنوان "چارچوب راهنما برای دانشگاه کارآفرین" به عنوان یک پروژه همکاری بین مؤسسه OECD LEED و اتحادیه اروپا، اداره کل آموزش و پرورش و فرهنگ به انجام رسید. این چارچوب بر اساس مطالعه بین المللی در زمینه پشتیبانی کارآفرینی دانشگاهی و بحث های نظری نقش دانشگاه ها در ایجاد انگیزه های کارآفرینی، اهداف و مهارت ها به وجود آمد. این چارچوب راهنما به عنوان یک ابزار برای کمک به دانشگاه ها برای تبدیل شدن به یک «دانشگاه کارآفرین» از طریق فرآیند خود ارزیابی به کار گرفته می شود. این مشارکت توسط یک کمیته فرماندهی که شامل شش کارشناس مستقل کارآفرینی بود؛ پشتیبانی شد و نتایج آن، شناسایی ابعاد دانشگاه کارآفرین؛ شامل: ظرفیت سازمانی (کارکنان سازمان و انگیزه های آن ها)، توسعه کارآفرینی در آموزش و یادگیری، مسیر و راه برای کارآفرین ها، ارتباطات خارجی با دانش متغیر (تغییرات دانش)، ساختار حکمرانی (رهبر یا دولت)، سنجش عوامل کارآفرینانه دانشگاه و تلقی دانشگاه کارآفرین به منزله یک مؤسسه بین المللی است. (European Commission, 2012). از این رو پژوهش حاضر با توجه به اهمیت

^۱Grounded theory

^۲Self assessment

کارآفرینی دانشگاهی در دانشگاه، داشتن کتاب یا مقالاتی در ارتباط با موضوع پژوهش، تدریس در دانشکده کارآفرینی، تدریس واحدهای درسی کارآفرینی و انجام پژوهش‌های مرتبط و غیره) به عنوان مشارکت کنندگان در پژوهش انتخاب شدند. شایان ذکر است با توجه به اهمیت موضوع پژوهش، پژوهشگر می‌بایست در زمینه کم و کیف اطلاعات جمع‌آوری شده به یقین برسد و در مصاحبه کیفی یقین زمانی حاصل می‌شود که اشباع نظرات اتفاق بیفتد، در نتیجه مصاحبه‌ها تا جایی که اغنای نظرات متخصصان حاصل شود ادامه یافت. در پژوهش کیفی، معیار نمونه‌گیری به جای این که تعداد افراد و گروه‌ها باشد طبیعت موضوع و موقعیتی است که در آن تحقیق صورت گرفته است. لذا ورودی اشباع داده‌ها و خروجی اشباع نظری، معیار ورودی حجم و نوع نمونه است. اینکه چه کسانی حامل انواع تجربه‌های مرتبط با موضوع و مساله و پرسش‌های تحقیق هستند، مبنای انتخاب نمونه بوده است. پژوهشگر در این پژوهش، گروه‌های مختلف درگیر با تجربه‌های مرتبط با مساله را در نمونه وارد نموده تا داده‌های مورد نیاز تحقیق از حیث تنوع و کفایت آن به اشباع برسد، لذا از رویکرد نمونه‌گیری نظری و هدفمند استفاده گردید. در این پژوهش ابزار گردآوری داده‌ها، مصاحبه نیمه ساختمند بوده است. به طور میانگین هر مصاحبه ۶۰ دقیقه را به خود اختصاص داده است. مجموع زمان صرف شده برای مصاحبه‌ها ۱۲۰۰ دقیقه بوده است. پژوهشگر در فرایند مصاحبه برای دریافت نظرات مشارکت کنندگان براساس اصل حساسیت نظری، ثبت یادداشت‌های تحلیلی، رعایت اصول حرفه‌ای و اخلاقی به مصاحبه اقدام کرد. برای رعایت اخلاق حرفه‌ای، ضبط مصاحبه‌ها با اجازه‌ی مشارکت کنندگان و اطلاع‌رسانان پژوهش صورت گرفته است. در پژوهش‌های کیفی از نوع نظریه‌بنایی، گردآوری داده‌ها با تحلیل آن‌ها در هم تنیده است. داده‌ها مرحله به مرحله پس از هر مصاحبه گردآوری و ثبت می‌شدند و به طور غیرخطی پایه‌ی آنها، تحلیل مداوم و مقایسه‌ای داده‌ها در سه سطح کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام شده است. به عبارت ساده‌تر در پژوهش داده‌بنیاد، پژوهشگر پس از هر مرحله جمع‌آوری داده (عمده به صورت

مصاحبه) به تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه می‌پردازد و با توجه به نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها و نظر مشارکت‌کننده قبلی (نمونه‌گیری گلوله برفی)، مشارکت‌کننده بعدی را انتخاب و مصاحبه بعدی را انجام می‌دهد. با وجود سختی کار جمع‌آوری و تحلیل همزمان داده‌ها، و فرایند رفت و برگشتی پژوهش داده‌بنیاد، اما این نوع تحلیل یعنی میان‌کنش مابین پژوهشگر و داده‌ها، دقت و خلق نتایج در این روش را بسیار بالا می‌برد. نمونه‌ای از جداول کدگذاری در جدول شماره ۱ آورده شده است. ملاک ارزیابی پژوهش حاضر به وسیله اعتماد پذیری^۱ (معادل روایی درونی در پژوهش کمی)، قابلیت اطمینان^۲ (معادل پایایی) و تأیید پذیری^۳ (معادل عینیت)، مورد بررسی و تأیید واقع شد. بدین ترتیب که محقق در این تحقیق برای افزایش امکان انتقال پذیری یافته‌ها، از دوروش بهره برده است. روش اول توصیف دقیق مجموعه داده‌های مورد مطالعه در طول مرحله گردآوری داده‌ها و توضیحات دقیق و هدفمند فرایند تحقیق و اعمال انجام شده در مسیر مطالعه را شامل می‌شود که این روش منجر به کسب قابلیت اطمینان یافته‌های پژوهش نیز می‌شود. روش دوم استفاده از رویکرد کدگذاری نظری^۴ است که این روش علاوه بر قابلیت اطمینان، اعتماد پذیری پژوهش را نیز مورد بررسی قرار می‌دهد، و شامل سه مرحله کدگذاری آزاد، محوری و گزینشی است. در این سه مرحله پژوهشگر به تحلیل نمادها می‌پردازد که استفاده از دوروش ذکر شده؛ قابلیت انتقال را در یافته‌های پژوهش افزایش داده (تأییدپذیری پژوهش حاضر نیز از طریق تبادل نظر با هم‌تایان^۵ دانشجویان دکتری) مورد بررسی قرار گرفته (بدین ترتیب که پژوهشگر بعد از انجام چند مصاحبه و آگاهی پیدا کردن از زوایای پدیده مرکزی که در این پژوهش دانشگاه کارآفرین است، جهت جلوگیری از سوگیری ناشی از آگاهی پیدا کردن و مطالعه پیشینه، مباحث مطرح شده در جلسات مصاحبه را با هم‌تایان خود مطرح کرده و نقاط کور و مشکلات احتمالی را برطرف کرد و از این طریق قابلیت تأییدپذیری پژوهش مورد بررسی قرار گرفت.

^۱Dependability

^۲Confirmability

^۳Theoretical Coding

^۴Snow ball

^۵Credibility

^۶Transferability

جدول 1: نمونه ای از مراحل کدگذاری شرایط زمینه ای

شرایط زمینه‌ای	مقوله گزینشی	کد محوری	کد باز
	چارچوب‌های قانونی	قوانین و مقررات درون سازمانی	کاهش بروکراسی سازمانی
			وضع قوانین انگیزشی جهت کارهای نوآورانه
			تدوین قوانین الزام‌آور تجاری‌سازی دانش
		قوانین و مقررات برون سازمانی	استقرار نظام مالکیت معنوی در کشور
			قوانین و مقررات تأمین مالی
			قوانین دولتی حمایت از کارآفرین شدن دانشگاه
	ارتباط با صنعت	پیوند ساختاری با صنعت	دفتر ارتباط با صنعت
			راه‌اندازی آزمایشگاه‌های تحقیقاتی مشترک
			تاسیس شرکت‌های آموزشی مشترک
اشتراک منابع انسانی		مجاورت دانشگاه با صنعت	
		تبادل نیروی انسانی بین صنعت و دانشگاه	
		بازدید استادان و دانشجویان از صنایع	
		طرح‌های تحقیقاتی مشترک	

یافته ها

کارآفرین (پدیده مرکزی)، شرایط علی، شرایط زمینه ای، عوامل مداخله گر و پیامدها و نتایج طبقه بندی گردید. این یافته ها در قالب جدول زیر نمایش داده شده است.

مطابق داده های به دست آمده از مصاحبه های پژوهشی که با استفاده از نرم افزار MAXQDA به اجرا در آمد؛ داده های خلاصه شده در مرحله کدگذاری انتخابی به ۶ بعد دانشگاه

جدول ۲: نتایج ابعاد و عوامل مؤثر بر دانشگاه آزاد اسلامی کارآفرین بر اساس نظر مصاحبه شونده‌گان

ابعاد	مولفه ها	زیرمولفه ها
پدیده مرکزی (دانشگاه کارآفرین)	نظام آموزشی	برنامه ریزی درسی
		فرآیند یاددهی- یادگیری
		آموزش کارآفرینی
	نظام پژوهشی	قراردادهای پژوهشی
		محتوای پژوهشی
		نیروی انسانی کارآفرین
خلاقیت و نوآوری	تجاری سازی	
	درآمدهای عملیاتی	
	خلق ثروت	
شرایط علی	رهبری و مدیریت دانشگاهی	ساختار دانشگاهی
		اهداف دانشگاهی
		منابع انسانی دانشگاه
	شدن بین‌المللی	بازار بین‌الملل
		ارتباطات و شبکه‌ها

الگوهای همکاری	فرهنگ سازمانی
ارزش‌ها، باورها و هنجارها	
قوانین و مقررات درون سازمانی	چارچوب‌های قانونی
قوانین و مقررات برون سازمانی	
پیوند ساختاری با صنعت	ارتباط با صنعت
اشتراک منابع انسانی	
رویدادهای کارآفرینی	پیرامونی محیط با تعامل
تعاملات بخشی و فرابخشی	
اقتصاد کلان	مسائل اقتصادی
منابع مالی دانشگاه	
پاداش مالی	سیستم پاداش
مکانیزم‌های انگیزشی	
موقعیت جغرافیایی	عوامل مداخله گر
مقبولیت اجتماعی	موقعیت و جایگاه دانشگاه
جذب و استخدام	
توسعه مهارت و دانش	مدیریت منابع انسانی
نهادهای و شبکه‌های علمی - آموزشی	
ثبت اختراع	راهبردها
	زیرساخت‌های نوآوری
منابع مالی ارزان	
منابع مالی پایدار	تأمین مالی
بازار کار	
تعامل با محیط	پویایی و سازگاری با محیط
مالی	
سازمانی	بهبود عملکرد
آموزشی	پیامدها و نتایج
دانشجویان	
استادان و کارکنان	سرمایه انسانی
توسعه اجتماعی و اقتصادی	توسعه اجتماعی و اقتصادی

خردتر) تمرکز زدایی، رویکرد کارآفرینی در ارزشیابی درسی، برنامه درسی میان رشته ای و مشارکت ذینفعان در فرایند برنامه ریزی درسی، فرایند یاددهی-یادگیری با زیرمقولات خردتر) یادگیری مشارکتی، یادگیری در عمل، ارزشیابی به همراه بازخورد و یادگیری غیردرسی، و آموزش کارآفرینی با زیرمقولات خردتر) آموزش در قالب مهارت های تخصصی، توجه به نیازهای محلی و منطقه ای در دوره های آموزشی کارآفرینی، آموزش مهارت های تجزیه و

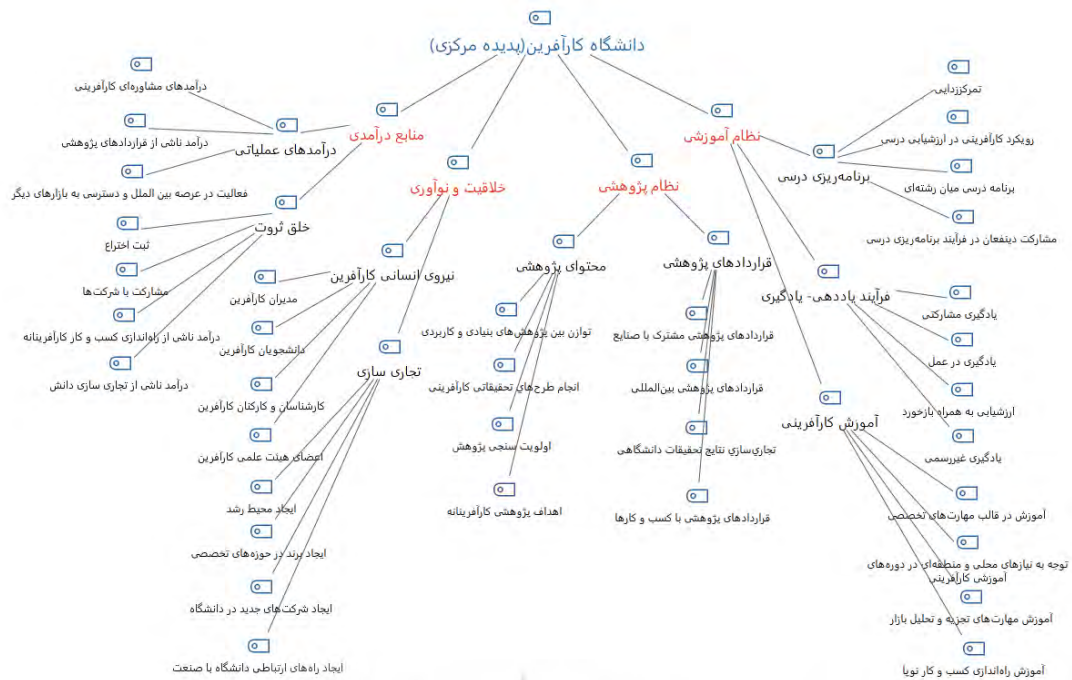
با توجه به سوال پژوهش- ابعاد دانشگاه کارآفرین (پدیده مرکزی ،شرایط علی ، عوامل مداخله گر ، شرایط زمینه ای ،راهبردها، و پیامدهای) کدامند؟ - تبیین یافته های پژوهش نشان می دهد: اولین بُعد شناسایی شده شامل بُعد دانشگاه کارآفرین(پدیده مرکزی) است ؛ زیر مقولات آن شامل، نظام آموزشی، نظام پژوهشی، خلاقیت و نوآوری و منابع درآمدی می شود.زیر مقولات مؤلفه نظام آموزشی خود شامل، برنامه ریزی درسی با زیر مقولات

تحلیل بازار و آموزش راه اندازی کسب و کار نوپا)، است. زیر مقوله بعدی نظام پژوهشی است که خود شامل دو زیر مقوله بعنوان قراردادهای پژوهشی با زیر مقولات خردتر(قراردادهای پژوهشی مشترک با صنایع، قراردادهای پژوهشی بین المللی، تجاری سازی نتایج تحقیقات دانشگاهی و قراردادهای پژوهشی با کسب و کارها)، و محتوای پژوهشی با زیر مقولات خردتر(توازن بین پژوهش های بنیادی و کاربردی، انجام طرح های تحقیقاتی کارآفرینی، اولویت سنجی پژوهش و اهداف پژوهشی کارآفرینانه) می باشد. مؤلفه خلاقیت و نوآوری نیز بوسیله دو زیر مؤلفه تحت عنوان نیروی انسانی کارآفرین با زیر مقولات خردتر(مدیران کارآفرین، دانشجویان کارآفرین، کارشناسان و کارکنان کارآفرین و اعضای هیأت علمی کارآفرین) و تجاری سازی با زیرمقولات خردتر(ایجاد محیط رشد، ایجاد برند در حوزه های تخصصی، ایجاد شرکت های جدید در دانشگاه و ایجاد راه های ارتباطی دانشگاه با صنعت)، تعریف می شود. مقوله بعدی منابع درآمدی است و شامل دو زیر مقوله تحت عنوان درآمدهای عملیاتی با زیرمقولات خردتر(درآمدهای مشاوره ای کارآفرینی، درآمد ناشی از قراردادهای پژوهشی، فعالیت در عرصه بین الملل و دسترسی به بازارهای دیگر، و خلق ثروت با زیرمقولات خردتر(ثبت اختراع، مشارکت با شرکت ها، درآمد ناشی از راه اندازی کسب و کاری، کارآفرینانه و درآمد ناشی از تجاری سازی دانش)، است. دومین بُعد، شرایط علی است که شامل مؤلفه رهبری و مدیریت دانشگاهی است و شامل سه زیر مؤلفه ، تحت عنوان ساختار دانشگاهی با زیر مؤلفه های خردتر(طراحی ساختار سازمانی منعطف، رشد و ارتقاء متناسب با ظرفیت کارآفرینی، ساختار سازمانی چابک و با سلسله مراتب کم و باز طراحی فرآیندهای بازدارنده نوآوری)، مؤلفه اهداف دانشگاهی با زیر مؤلفه های خردتر(مأموریت و رسالت کارآفرینی، برنامه ریزی توسعه کارآفرینی و اهداف و چشم انداز کارآفرینی) و مؤلفه منابع انسانی دانشگاه با زیر مؤلفه های خردتر(استراتژی های کارآفرینانه مدیریت، تجربه کارآفرینانه استادان، دانشجویان کارآفرین محور و مدیریت استعدادها) و مؤلفه بین المللی شدن با زیر مؤلفه های بازار بین الملل با زیر مؤلفه های خردتر(یافتن بازار هدف و بخش بندی بازار، شناخت و بهره برداری از فرصت های کسب و کار بین المللی، شناسایی جهت گیری بازار بین الملل و فعالیت در کشورهای همسایه) و زیر مؤلفه ارتباطات و شبکه ها با زیرمؤلفه های

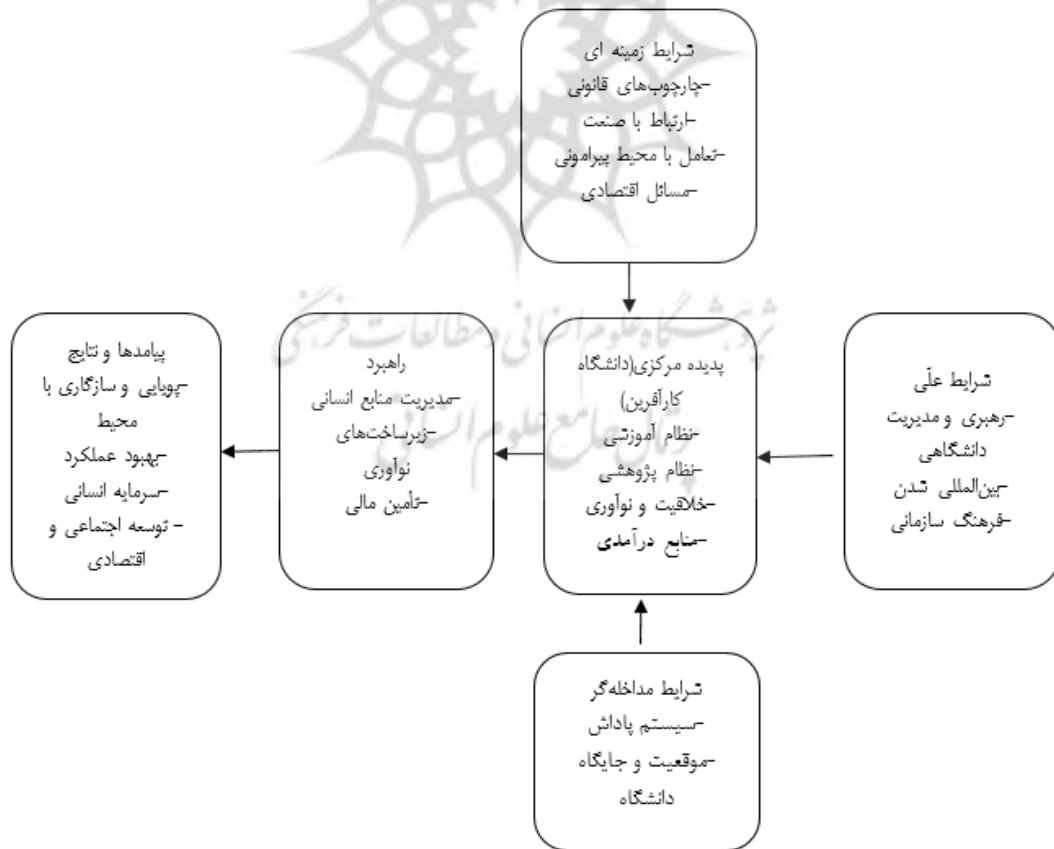
خردتر(توسعه شبکه های کسب و کار بین المللی، ارتباطات حرفه ای با رقبای بازارهای خارجی، تبادل منابع انسانی با محیط فراملی و همکاری های علمی بین المللی) و مؤلفه فرهنگ سازمانی با دو زیر مؤلفه الگوهای همکاری با زیر مؤلفه های خردتر(کارگروهی، روحیه کارآفرینی، تفکر سیستمی و تفکر نقادانه) و زیر مؤلفه ارزش ها، باورها و هنجارها با زیرمؤلفه های خردتر(ترویج فرهنگ ریسک کردن، فرهنگ پذیرش ایده های نو، فرهنگ حمایت از نوآوری و ایجاد گفتمان کارآفرینی، است. سومین بُعد، شرایط زمینه ای است که شامل مؤلفه های چارچوب های قانونی، ارتباط با صنعت، تعامل با محیط پیرامونی و مسائل اقتصادی می شود. زیرمؤلفه هر کدام از آن ها به این شرح شناسایی شدند: چارچوب های قانونی شامل: قوانین و مقررات درون سازمانی که از زیرمؤلفه های کاهش بروکراسی سازمانی، وضع قوانین انگیزشی جهت کارهای نوآورانه و تدوین قوانین الزام آور تجاری سازی دانش تشکیل شده اند و مؤلفه ی قوانین و مقررات برون سازمانی که از زیر مؤلفه های استقرار نظام مالکیت معنوی در کشور، قوانین و مقررات تأمین مالی و قوانین دولتی حمایت از کارآفرین شدن دانشگاه تشکیل شده اند. ارتباط با صنعت که از زیر مؤلفه های پیوند ساختاری با صنعت با زیرمؤلفه های خردتر (دفتر ارتباط با صنعت، راه اندازی آزمایشگاه های تحقیقاتی مشترک، تاسیس شرکت های آموزشی مشترک و مجاورت دانشگاه با صنعت) شناسایی می شوند و زیر مؤلفه اشتراک منابع انسانی که با زیر مؤلفه های خردتر (تبادل نیروی انسانی بین صنعت و دانشگاه، بازدید اساتید و دانشجویان از صنایع و طرح های تحقیقاتی مشترک) شناسایی می شوند. مؤلفه بعدی تعامل با محیط پیرامونی می باشد که خود شامل دو زیرمؤلفه رویدادهای کارآفرینی با زیرمؤلفه های خردتر(برگزاری همایش، نمایشگاه و سمینارهای کارآفرینی، حضور در رویدادهای کارآفرینی داخلی و خارجی، حضور در رویدادهای کارآفرینی داخلی و دعوت از کارآفرینان موفق برای ارائه تجربیات خود در دانشگاه) و تعاملات بخشی و فرابخشی با زیرمؤلفه های خردتر(تعامل سازنده با وزارت علوم، وزارت کار و رفاه اجتماعی، وزارت اقتصاد و وزارت صنعت، همکاری با سایر دانشگاه ها، تعامل با محیط ملی و محلی و تعامل با بازار کار) بوده و پس از آن مؤلفه مسائل اقتصادی است و با دو زیر مؤلفه اقتصاد کلان و زیر مؤلفه های خردتر(میزان رشد اقتصادی، سطح توسعه یافتگی و رفاه اقتصادی،

زیرساخت‌های اقتصادی و توسعه بازار ایده) و منابع مالی دانشگاه با زیرمؤلفه‌های خردتر(منابع مالی کافی، تداوم منابع مالی، جذب کمک‌های مالی برای حمایت از نوآوری‌های دانشجویی و ظرفیت جذب و ایجاد منابع مالی دانشگاه از منابع خارجی) شناسایی شدند. چهارمین بُعد، عوامل مداخله‌گر است؛ شامل: سیستم پاداش و موقعیت و جایگاه دانشگاه، سیستم پاداش خود دارای دو زیرمؤلفه، پاداش مالی با زیرمؤلفه‌های خردتر(پاداش انتقال دانش و تجاری‌سازی، ارائه تسهیلات و تشویق، برای فعالیت در حوزه کارآفرینی و نوآوری و ارائه تسهیلات برای طرح‌های تحقیقاتی کارآفرینی) و زیرمؤلفه مکانیزم‌های انگیزشی با زیرمؤلفه‌های خردتر(سه‌م‌زیاد فعالیت‌های کارآفرینانه در نظام ارزیابی، رتبه‌بندی و ارتقای کارکنان و استادان، قدردانی مدیریت از افراد ریسک‌پذیر و صاحب ایده، ترغیب فعالیت و نگرش‌های کارآفرینانه و تشویق اختراعات) است. مؤلفه موقعیت و جایگاه دانشگاه نیز دارای دو زیرمؤلفه موقعیت جغرافیایی با زیرمؤلفه‌های خردتر(مکان استقرار دانشگاه، فاصله دانشگاه از صنایع و دسترسی دانشگاه به گروه‌ها و نهادهای کارآفرینی) و زیرمؤلفه مقبولیت اجتماعی با زیرمؤلفه‌های خردتر(شهرت ملی و بین‌المللی دانشگاه، پایگاه اجتماعی دانشگاه و رتبه علمی دانشگاه) است. پنجمین بُعد، راهبردهاست؛ مشتمل بر: مدیریت منابع انسانی، زیرساخت‌های نوآوری و تأمین مالی. مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های هر کدام از آن‌ها، بدین شرح شناسایی شدند: مدیریت منابع انسانی شامل زیرمؤلفه جذب و استخدام با زیرمؤلفه‌های خردتر(جذب هیأت علمی با رویکرد کارآفرینی، استخدام کارکنان با پیشینه علمی و عملی در حوزه کارآفرینی و طراحی مناسب نظام جذب کارکنان) و زیرمؤلفه توسعه مهارت و دانش با زیرمؤلفه‌های خردتر(کارگاه‌های مرتبط با کارآفرینی برای استادان و کارمندان، ارائه دروس کارآفرینی برای اعضای هیأت علمی و کارمندان و ارائه آموزش برای بهبود نگرش در خصوص خطرپذیری) است. مؤلفه دیگر زیرساخت‌های نوآوری بوده و شامل زیرمؤلفه نهادها و شبکه‌های علمی آموزشی با زیرمؤلفه‌های خردتر(تأسیس مراکز نوآوری و آینده پژوهی، مرکز انتقال فناوری، مرکز کارآفرینی و ایجاد دیده‌بان دانشگاه کارآفرین و هماهنگی و تقویت پارک‌های علم و فناوری) و زیرمؤلفه ثبت اختراع با زیرمؤلفه‌های خردتر (پیگیری نوآوری‌های دانشگاه و تبدیل آن به گواهی، حمایت از ابداعات دانشجویی، حقوق مالکیت

معنوی و دفاتر تجاری‌سازی ثبت اختراع) است. مؤلفه بعدی تأمین مالی است و از زیرمؤلفه منابع مالی ارزان با زیرمؤلفه‌های خردتر(قرارداد مشارکت با شرکت‌های بزرگ، جلب حمایت از طرف صندوق نوآوری و شکوفایی، جذب منابع مالی از فرشتگان کسب و کار و وام خرد و کم بهره) و منابع مالی پایدار با زیرمؤلفه‌های خردتر (تأمین مالی از طریق سرمایه‌گذاران مخاطره‌پذیر، ظرفیت جذب منابع مالی دانشگاه از منابع خارجی و بازار سرمایه) تشکیل شده است. ششمین بُعد، پیامدها و نتایج است؛ شامل: پویایی و سازگاری با محیط، بهبود عملکرد، سرمایه انسانی و توسعه اجتماعی و اقتصادی می‌شود. پویایی و سازگاری با محیط، شامل زیرمؤلفه بازارکار با زیرمؤلفه‌های خردتر(پاسخگویی به بازار کار، کاهش بیکاری، تطابق آموخته‌ها با نیاز بازار و اشتغال دانش‌آموختگان) و زیرمؤلفه تعامل با محیط با زیرمؤلفه‌های خردتر(پاسخگویی به تغییرات محیطی، انطباق سریع و مناسب و تسهیل تعاملات بین‌المللی) است. مؤلفه دیگر بهبود عملکرد، دارای زیرمؤلفه مالی با زیرمؤلفه‌های خردتر(استقلال مالی دانشگاه، ظرفیت جذب منابع مالی دانشگاه از منابع خارجی، تنوع منابع مالی و تغذیه مالی برای شروع و حرکت طرح‌های نو) و زیرمؤلفه سازمانی با زیرمؤلفه‌های خردتر(تعالی سازمانی دانشگاه، رقابت‌پذیری دانشگاه، اعتبار و اعتماد دانشگاه و تاب‌آوری) و زیرمؤلفه آموزشی با زیرمؤلفه‌های خردتر(تولید دانش برای استفاده در بخش‌های اقتصادی، آموزش مهارت‌های شغلی و مدیریتی، توسعه صنایع فناوری‌های جدید مبتنی بر پژوهش‌های دانشگاهی و یادگیری مبتنی بر عمل) است. مؤلفه بعدی سرمایه انسانی؛ از زیرمؤلفه دانشجویان با زیرمؤلفه‌های خردتر(افزایش تحرک و انگیزه دانشجویان، خلق مشاغل جدید، مهارت ایده‌یابی و ایده‌پردازی و توسعه روحیه کارآفرینی در بین دانشجویان) و زیرمؤلفه اساتید و کارکنان با زیرمؤلفه‌های خردتر(پرورش تفکر خلاق، تغییر محوری، ارتقای بهره‌وری نیروی کار و توان تحلیلی محیط کسب و کار داخلی و خارجی) تشکیل شده است. آخرین مؤلفه، نیز توسعه اجتماعی و اقتصادی است که با زیرمؤلفه‌های خردتر(توسعه اقتصاد ملی، رونق صنعت و مرجعیت دانشگاه در توسعه اجتماعی) شناسایی شده است. به عنوان نمونه زیرمقولات پدیده مرکزی که بر اساس نرم افزار MAXQDA مورد تحلیل قرار گرفت؛ در زیر نمایش داده می‌شود:

شکل ۱: ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های دانشگاه‌های آزاد کارآفرین

نمودار ۱: الگوی پارادایمی دانشگاه کارآفرین

بحث و نتیجه گیری

یکی از نهادهای قدرتمند بانی آموزش عالی خصوصی در ایران، دانشگاه آزاد اسلامی است که سالیان سال است قسمتی از بار عظیم آموزش عالی را-بدون چشم داشت به بودجه دولت- به دوش می کشد و تربیت بخشی از نیروی انسانی متخصص و دانشگاهی را بر عهده گرفته است. و حالا با توجه به تعدد دانشگاه های پردیس خودگردان منشعب از دانشگاه های دولتی، دانشگاه های علمی-کاربردی و پیام نور و غیره باید برای بقا و تثبیت نقش پررنگ خود و بالا بردن کیفیت ارائه آموزش های خود، شروع به بروزرسانی فعالیتهای خود همگام با جامعه بین الملل و حرکت به سوی کارآفرین شدن کند. بر اساس جدیدترین آمارهای مسوولان دانشگاه آزاد اسلامی، ۷ هزار رشته محل داوطلب ندارد و چیزی حدود ۵۰۰ هزار صندلی واحدهای دانشگاهی خالی مانده است. نیم میلیون ظرفیت خالی رقمی نیست که بشود به راحتی از کنار آن عبور کرد. حال با توجه به این نکته که تمام هزینه های دانشگاه از محل شهریه دانشجویان تأمین می شود، شاید بتوان گفت که طی ۱۰ سال آینده اگر دانشگاه آزاد همین منوال را در پیش بگیرد (وابستگی به شهریه)، ورشکسته خواهد شد (Msrt, 2015). اگر چه در سالهای اخیر جسته و گریخته، اقداماتی در زمینه تغییر رویکرد این دانشگاه و کاهش وابستگی به شهریه دانشجویی انجام شده، اما مشکلات کنونی دانشگاه نشان از عدم کارایی این اقدامات و نیاز به تغییرات است. آنچه مشخص است، رهایی از مشکل کمبود منابع مالی که بزرگترین چالش کنونی این دانشگاه است، نیازمند تغییر نگاه سنتی درآمدزایی در این دانشگاه و تغییر راهبردهای اقتصادی است. کاهش وابستگی دانشگاه به شهریه دانشجویان با انجام فعالیت های پژوهشی، کارآفرینی و تجاری سازی محصولات دانش بنیان امکانپذیر است و باید در این زمینه گام برداشت (Jamshidian, 2018). نتایج پژوهش حاضر ابعادی جدید را پیش روی دست اندکاران آموزش عالی دانشگاه آزاد اسلامی قرار می دهد تا با بهره گیری و اجرایی نمودن آن گامی در جهت ایجاد دانشگاه آزاد اسلامی کارآفرین بردارند. کارآفرینی در دانشگاه مستلزم توسعه کارآفرینی در تمامی سطوح دانشگاه است و تعامل تمامی رشته ها و آموزش های دانشگاهی را طلب می کند. مدل ارائه شده در پژوهش حاضر روشن می سازد که دانشگاه کارآفرین علاوه بر آموزش مطالب نظری و تئوری، به ارائه مهارت های شغلی، بهره گیری از فرصت های کسب و کار و ضرورت آشنایی با واقعیت ها و الزامات بازار کار، استقبال از ایده های خلاق و ترویج روحیه کارآفرینی و جذب سرمایه گذاری برای تبدیل ایده به محصول و تجاری سازی دانش تأکید دارد. دانشگاه آزاد اسلامی می تواند با بهره گیری از مدل دانشگاه آزاد اسلامی کارآفرین، نه تنها در تجدید بقای خود قدمی

استوار بردارد، بلکه با شیوه اداره خاص مالی خود که درآمد- هزینه ای است، از پتانسیل اساتید و دانشجویان در شرکت های دانش بنیان و پارک های علم و فناوری نیز بهره جسته و از این طریق به جامعه نیز یاری برساند. در مجموع ۱۵۵ کد استخراجی از دیدگاه صاحب نظران و متخصصان دانشگاهی در حوزه دانشگاه کارآفرین، ۳۵ کد مربوط به پدیده مرکزی یعنی ابعاد و مؤلفه های دانشگاه آزاد اسلامی کارآفرین است؛ که از این ۳۵ کد، ۹ کد محوری شامل: برنامه ریزی درسی، فرایند یاددهی- یادگیری، آموزش کارآفرینی، قراردادهای پژوهشی، محتوای پژوهشی، نیروی انسانی کارآفرین، تجاری سازی، درآمدهای عملیاتی و خلق ثروت استخراج شدند و در نهایت، ۴ مؤلفه دانشگاه آزاد اسلامی کارآفرین را تحت عنوان نظام آموزشی، نظام پژوهشی، خلاقیت و نوآوری، و منابع مالی به دست دادند. دقت در یافته های پژوهش و کدهای استخراج شده؛ پدیده محوری، و مقایسه با سایر پژوهش های انجام شده، تأییدی است بر ضرورت تمرکز و اعمال روش های متحولانه و نوآورانه در آموزش و پژوهش سنتی و ایجاد جاگزین هایی برای تأمین منابع مالی برای بقا و ثبات دانشگاه آزاد اسلامی. ۲۷ کد استخراج شده نیز مربوط به شرایط علی (شرایطی که باعث بوجود آمدن پدیده مرکزی یا تسهیل و تسریع در به وجود آمدن پدیده مرکزی می شوند)، دارای ۷ کد محوری است و شامل: ساختار دانشگاهی، اهداف دانشگاهی، منابع انسانی دانشگاه، بازار بین الملل، ارتباطات و شبکه ها، الگوهای همکاری و ارزش ها، باورها و هنجارها را منتج شده اند و در نهایت ۳ مؤلفه ی مربوط به شرایط علی دانشگاه آزاد اسلامی کارآفرین، تحت عنوان رهبری و مدیریت دانشگاهی، بین المللی شدن، و فرهنگ سازمانی را منتج شدند. ۲۹ کد استخراج شده نیز مربوط به شرایط زمینه ای بوده؛ یعنی همان متغیرهای کلانی و باعث تأثیر یا عدم تأثیر عوامل علی بر پدیده شده است. در این پژوهش دانشگاه آزاد اسلامی کارآفرین انتخاب شده است. از این ۲۹ کد، ۸ کد محوری شامل: قوانین و مقررات درون سازمانی، قوانین و مقررات برون سازمانی، پیوند ساختاری با صنعت، اشتراک منابع انسانی، رویدادهای کارآفرینی، تعامل بخشی و فرابخشی، اقتصاد کلان و منابع مالی دانشگاه را به دست دادند و در نهایت منجر به استخراج ۴ مؤلفه گزینشی شرایط زمینه ای تحت عنوان چارچوب های قانونی، ارتباط با صنعت، تعامل با محیط پیرامونی، و مسائل اقتصادی شدند. ۱۳ کد از کدهای مستخرج نیز مربوط به شرایط مداخله گر در پژوهش است؛ یعنی شرایط و عواملی که باعث اختلال در روند ایجاد و توسعه دانشگاه آزاد اسلامی کارآفرین می شوند. این ۱۳ کد نیز ۴ کد محوری شامل: پاداش مالی، مکانیزم های انگیزشی، موقعیت جغرافیایی و مقبولیت اجتماعی را منتج

(۲۰۱۴) همخوانی دارد. همچنین یافته های این پژوهش در بعد راهبردها با پژوهش قریشی خوراسگانی و همکاران (۱۳۹۸)، فدایی و همکاران (۱۳۹۶)، گراهام (۲۰۱۴)، و مرکز ملی کارآفرینی در آموزش (۲۰۱۳) و در بعد پیامدها با پژوهش قریشی خوراسگانی و همکاران (۱۳۹۸)، فدایی و همکاران (۱۳۹۶)، گوئرو و همکاران (۲۰۱۴)، گراهام (۲۰۱۴)، گریکو و دنیز (۲۰۱۷) و مرکز ملی کارآفرینی در آموزش (۲۰۱۳) همخوانی دارد.

پیشنهادهای کاربردی پژوهش

با توجه به یافته های به دست آمده، پیشنهادهایی در ادامه ارائه می شود:

≠ توجه جدی به ضرورت ایجاد دانشگاه آزاد اسلامی کارآفرین از طریق ایجاد تغییرات بنیادین در نظام آموزشی ویژه، برنامه ریزی درسی با رویکرد کارآفرینی، و فرایند یاددهی-یادگیری کارآفرینانه، و نظام آموزشی از طریق قراردادهای پژوهشی و انجام طرح های تحقیقاتی و گسترش خلاقیت و نوآوری در تمامی ابعاد نیروی انسانی شاغل در دانشگاه آزاد اسلامی.

≠ تلاش در جهت تسهیل و تسریع شرایط ایجاد دانشگاه آزاد اسلامی کارآفرین از طریق رهبری و مدیریت دانشگاه و گسترش فرهنگ کارآفرینانه در الگوهای همکاری دانشگاه آزاد اسلامی و گسترش ارتباطات و شبکه ها بین المللی
 ≠ توجه به شرایط زمینه ای موثر بر ایجاد دانشگاه آزاد اسلامی کارآفرین از طریق اصلاح قوانین و مقررات کلی، باز تعریف نقش و وظایف دفاتر ارتباط با صنعت بصورت موثر و کاربردی، تعامل با محیط و توجه به اقتصاد کلان جامعه در خصوص کارآفرینی.
 ≠ تمرکز بر منابع درآمدی پایدار غیر از شهریه دانشجویی به سوی درآمدهای مشاوره ای، درآمد ناشی از قراردادهای پژوهشی، ثبت اختراع و غیره، و توجه جدی به فرایند مدیریت منابع انسانی از جمله جذب و استخدام کارکنان خلاق و نوآور و توسعه مهارت و دانش همه شاغلین در دانشگاه.

References

1. Abdoli, S. (2018). Bankruptcy of Azad University in the next ten years. <http://stnews.ir/content/news/61286/>. [in Persian].
2. -Alizadeh Majd A, Badizadeh A, Hosseini R, Saeednia H, Alirezaie A. (2018). Explaining the Role of Culture in Creating an Entrepreneurial University. *Journal of Iranian Association for Cultural Studies and Communication*. 14(51)P:265-286. [in Persian].
3. -Aminbeidokhti A, Mohammadi R, Rahimi. (2018). Designing a Quality Assurance Model for Entrepreneur University in Iranian University

شده اند و در نهایت ۲ مقوله گزینشی تحت عنوان سیستم پاداش و موقعیت و جایگاه دانشگاه را شکل داده اند. راهبردها نیز ۲۱ کد را به خود اختصاص داده اند. و راهبردها، همان گام های عملی برای اهتمام، توسعه و ارتقاء دانشگاه آزاد اسلامی کارآفرین اند. از این ۲۱ کد ۶ کد محوری شامل: جذب و استخدام، توسعه مهارت و دانش، نهادها و شبکه های علمی آموزشی، ثبت اختراع، منابع مالی ارزان و منابع مالی پایدار استخراج شده اند و ۳ مقوله گزینشی تحت عنوان مدیریت منابع انسانی، زیر ساخت های نوآوری و تأمین مالی مستخرج شدند. پیامدها و نتایج به دست آمده که دانشگاه آزاد اسلامی کارآفرین با خود به همراه می آورد، ۳۰ کد را به خود اختصاص دادند؛ منجر به شناسایی ۸ کد محوری شامل: بازار کار، تعامل با محیط، مالی، سازمانی، آموزشی، دانشجویان، اساتید و کارکنان و توسعه اجتماعی و اقتصادی است و در نهایت ۴ مقوله گزینشی تحت عنوان پویایی و سازگاری با محیط، بهبود عملکرد، سرمایه انسانی و توسعه اجتماعی و اقتصادی استخراج گردیدند.

نتایج

پژوهش حاضر در بُعد پدیده مرکزی (ابعاد و مؤلفه های دانشگاه کارآفرین) با پژوهش قریشی خوراسگانی و همکاران (۱۳۹۸)، ساغری و همکاران (۱۳۹۷)، خسروی پور و زنگنه (۱۳۹۷)، گوئرو و همکاران (۲۰۱۴)، گراهام (۲۰۱۴)، اتحادیه اروپا (۲۰۱۲) و مرکز ملی کارآفرینی در آموزش (۲۰۱۳) همخوانی دارد. همچنین در بعد شرایط زمینه ای با پژوهش قریشی خوراسگانی و همکاران (۱۳۹۸)، ساغری و همکاران (۱۳۹۷)، خسروی پور و زنگنه (۱۳۹۷)، گریکو و دنیز (۲۰۱۷) و گراهام (۲۰۱۴) همخوانی دارد. یافته های این پژوهش در بعد شرایط علی با پژوهش قریشی خوراسگانی و همکاران (۱۳۹۸)، اتحادیه اروپا (۲۰۱۲)، مرکز ملی کارآفرینی در آموزش (۲۰۱۳) و فدایی و همکاران (۱۳۹۶)، و در بعد شرایط مداخله گر با پژوهش ساغری و همکاران (۱۳۹۷)، فدایی و همکاران (۱۳۹۶)، گریکو و دنیز (۲۰۱۷) و گراهام

- System. *Journal of Educational Measurement & Evaluation Studies*. 8(22). [in persian].
4. -Azizi, M, Azizi, A. (2017). Third Generation Academic: Successful Experiences of Top Universities in Entrepreneurship Training Based on Industry Resources. 9(31), 1-13. [in persian].
5. -Bazargan harandi A. (2016). Qualitative and Mixed Method: Common Approaches in the Behavioral Sciences. Tehran. Didar publication (Third Edition). [in persian].
6. -Behzadi, N, Razavi, S, M, Hosseini, S, R. (2014). Designing A Conceptual Model for an Entrepreneurial University; Using Corporate Entrepreneurship Approach. *Journal of*

- Entrepreneurship Development.7(4),697-713. [in persian].
7. -Dolphin T.2015.Technology,globalization and the future of work in Europe: Essays on employment in a digitized economy, IPPR.
8. -Etzkowitz, H, Ranga M, Dzisah J.2012.Whither the university? The novum trivium and the transition from industrial to knowledge society. Social Science Information,51(2),143-164.
9. -Etzkowitz, H.2004.The evolution of the entrepreneurial university. International Journal of Technology and Globalisation,1(1),64-77.
10. -Etzkowitz, H; Leydesdorff,L.2000.The dynamics of Innovation: From the national systems and mode2 to a Triple Helix of university-industry-government relation, Research policy, 20(2),23-109.
11. -European commission.2012. A Guiding Framework for Enterpreurial University.Final version 18th.OECD.
12. -Fadaye S, Niazazari K, Taghavi Yazdi M.(2018).Presentation a model for creating an entrepreneurial University based on Futures study techniques and science prodction in the educational system. Quarterly of New Thoughts in Educational Sciences.8(32),1-18. [in persian].
13. -Fayez A, Shahabi A.(2010).Assessment and Prioritization of Barriers to University-Industry Relationship(case study: semnan city). Quarterly Journal of Educational Leadership & Administration.4(2), 97-124. [in persian].
14. -Ghoraishi khorasgani, M. S., Mohseni, H. S., & Sabbaghzadeh. F. (2019). Consequences of Disregarding the transforming of Classic Universities to Entrepreneurial Universities. Journal of Science & Technology Policy, 11(1), 51-64. [in persian].
15. -Graham Ruth. 2014. Creating university- based Entrepreneurial Ecosystems evidence from emerging world leaders.MIT Skolted Initiative.
16. -Greco Valentin; Denes Calin.2017. Benefits of entrepreneurship education and training for engineering students.Published by EDP Sciences.
17. -Guerrero, M Urbano, D., & Salamzadeh, A. (2014). "Evolving entrepreneurial universities; experiences and challenges in the Middle Eastern Context". Handbook on the Entrepreneurial University, Edward Elgar, 163-187.
18. -Halilm N, Amara N, Olmos Penuela J, Mohiuddin M.(2017). To own, or not to own? A multilevel analysis of intellectual property right policies on academic entrepreneurship, Journal of Research Policy.p1-11.
19. -Hansen I.E, Welo,T.(2017).Knowledge Management of University-Industry Collaboration in the Learning Economy, 2nd International Conference on Knowledge Engineering and Applications.
20. -Hashemi, S.A, Abbasi, A, Hashemi, z.(2018). A comparison of the compliance of Islamic Azad University and Fars public universities of the third millennium with features views of experts.Quarterly of New Thoughts in Educational Sciences. 8(32), 175-196.[in Persian].
21. -High Council of Cultural Revolution.(2013). Approved Islamic University Document. https://rc.majlis.ir/fa/law/print_version/858195. Approved Date:2013/04/25, Date of Submission:1/2/Dated, Date:2013/05/01 .[in Persian].
22. -Hinrichs A C, Kuhn I.K, Stezepfand L.(2014). Quality Assurance in Vocational Orientation through Entrepreneurship Education, Technical and Vocational education laboratory Research report. Exploration of technology education.10(11),40-52.
23. -Jamshidian, H.(2018).Is the era of the decline of Azad Univrsvity now? Irna.ir/news/83036092/. [in Persian].
24. -Khaki Sedigh A.(2018).Iranian higher education and entrepreneurial universities.Journal of Innovation and Development.1(1). [in persian].
25. -Khosravipoor, B, Zangeneh, M.(2019). Entrepreneur University(concept, necessity and challenges). Journal of Applied Studies in Management and Development Sciences.3(5) .[in Persian].
26. -Mahdi, R. (2016). Skill Training Position in the Third Generation Universities . Quarterly journal of Skill Training.4(14),103-117.[in Persian].
27. -Ministry of Science, Reserch and Technology. (2015).Drt.msrt.ir/fa/news/27672/. [in persian].
28. -Rast, S;Khabiri, N; Amat senin, A(2012). Evaluation Framework for Assessing University-Industry collaborative Research and Technological Initiative, procedia- Social and Behavioral Sciences, 40,410-416.
29. -Rah-nama.(2014). <https://rah-nama.blog.ir/1392/11/28/>. [in Persian].
30. -Saghari F, Aliesmailli A, Hossainzadeh B.(2018). A Model for Factors Affecting Academic Entrepreneurship in Islamic Azad Universities of Mazandaran Province. Journal of Educational Leadership & Administration. 12(2). 91-106. [in Persian].
31. -Schulte P.2004. The Entrepreneurial university: A Strategy for Institutional

Development. Higher Education in Europe, 29(2):187-191.

32. -Statistical Center of Iran. 2019. <https://amar.org.ir/1395>. [in Persian].

33. -Toma SG, Grigore AM, Marines P. 2013. Economic Development and Entrepreneurship. *Procedia Economics and Finance* 8(2):436-443.

34. -Vatankhah, N, Rezai Moghadam K. (2015). Components and Barriers of the College

of Entrepreneurship Establishment from the Perspective of Cooperative Member and Non-member Students of Shiraz University. *Journal of co-operation and agriculture*. 4(15), 17-40. [in Persian].

35. -Yadollahi Farsi, J., Imanipour, N., & Salamzadeh, A. (2012). Entrepreneurial university conceptualization: Case of developing countries. *Global Business and Management Research*, 4(2), 193-204.

